

Een voor-ingevulde ketenanalyse voor (MKB) bedrijven kan de acceptatie en implementatie van de WIVO verbeteren

Er is veel kennis over mensenrechten en due diligence binnen de Nederlandse financiële sector. Banken hebben, via het betalingsverkeer van hun zakelijke klanten, de mogelijkheid om digitaal een basis analyse te doen naar mogelijke misstanden in de ketens van deze klanten.

Zoals de belastingdienst een voor-ingevuld belastingformulier aanlevert aan particulieren, kunnen banken een voor-ingevulde ketenanalyse aanreiken aan hun zakelijke klanten.

Banken hebben in de basis de expertise en systemen in huis om hun zakelijke klanten digitaal zo'n voor-ingevulde ketenanalyse aan te reiken. Dat vergt wel aanvullende investeringen en inspanningen. Een dergelijke aanpak kan bijdragen aan de acceptatie van de WIVO, de implementatie van de WIVO versnellen als ook de positieve impact van de WIVO voor benadeelden vergroten. Het advies aan de overheid is dus om met de banken (de nvb) in gesprek te gaan hierover.

Overheid, bedrijfsleven en maatschappelijk middenveld kunnen banken helpen met het delen van inhoudelijke (mensenrechten) kennis, proces kennis en het aanreiken van normen, bijvoorbeeld via de bestaande IMVO convenanten route.

Nederlandse banken hebben veel kennis van mensenrechten due diligence

Sinds de bekrachtiging van de UN Guiding Principles in 2011 door de mensenrechtenraad van de Verenigde Naties heeft ABN AMRO ambitieus beleid gevoerd op het gebied van mensenrechten¹. Het belang werd ook jarenlang uitgedragen via een jaarlijkse internationale mensenrechten conferentie². Het mensenrechtenbeleid van ABN AMRO heeft sindsdien (inter)nationale erkenning ontvangen³. ABN AMRO was de eerste bank ter wereld die een mensenrechtenrapport publiceerde in lijn met het UNGP Reporting Framework (2016) en via het IMVO covenant banken rapporteerden ook andere Nederlandse banken op een vergelijkbare manier⁴. ABN AMRO is de eerste commerciële bank ter wereld die vrijwillig een op mediatie gebaseerd Human Rights Remedy Mechanism heeft ingericht voor partijen wier mensenrechten mogelijk zijn geschonden door zakelijke klanten van de bank (2024)⁵.

ABN AMRO heeft, samen met andere Nederlandse banken en de nvb, intensief gelobbyd voor (een brede reikwijdte van) de CSDDD, ook richting klanten van de bank. Er is bij de Nederlandse banken veel expertise op het gebied van (o.a.) de UNGPs, de OECD Guidelines, de CSDDD en IMVO en er is veel kennis over de ketens van zakelijke klanten.

¹ [BankTrack - ABN AMRO's human rights report: a welcome first step but missing some important details](#)

² [Conferentie ABN AMRO brengt klimaat en mensenrechten samen](#)

³ [ABN AMRO wint Kristalprijs 2022](#)

⁴ [Final Monitoring and Progress Report](#)

⁵ <https://www.abnamro.com/en/contact/information/abn-amros-human-rights-remedy-mechanism>

Bedrijfsleven is bezorgd over implementatie kosten

Er is bezorgdheid bij het bedrijfsleven over de implementatie inspanningen en kosten van de voorgestelde nationale implementatie van de CSDDD, maar ondersteunt het doel⁶. Gelukkig zijn de bedrijven die al veel werk hebben gemaakt van de implementatie van de UN Guiding Principles en de OECD Guidelines in hun beleid en operatie veel beter voorbereid op deze wetgeving dan bedrijven die deze richtlijnen en soft-law de afgelopen 14 jaar hebben genegeerd. Nederlandse multinationals zijn derhalve behoorlijk goed voorbereid op de CSDDD en de WIVO in het bijzonder en zullen dus relatief minder inspanningen hoeven te verrichten voor de implementatie van de CSDDD (via de WIVO) dan veel buitenlandse concurrenten. Het is een gedeeld belang te voorkomen dat koplopers worden bestraft en treuzelaars worden beloond.⁷

Het MKB valt weliswaar buiten de criteria van de WIVO, maar zal via de keten ook nadrukkelijk te maken krijgen met de implementatie van de WIVO. Grootzakelijke klanten zullen informatie eisen stellen aan hun (MKB) toeleveranciers om aan de CSDDD/WIVO te kunnen voldoen. De gevraagde keten informatie is voor het MKB moeilijk te verzamelen en er is weinig tot geen mensenrechten expertise aanwezig binnen een gemiddelde MKB onderneming.

Een andere veelgehoorde zorg is dat er sprake is van open normering⁸ en er dus veel nieuwe (juridische) risico's ontstaan voor bedrijven. Wanneer zijn de due diligence en de andere inspanningen van het bedrijf voldoende om te stellen dat zij redelijkerwijs alles hebben gedaan wat van hen verwacht mag worden? Als die risico's bij het bedrijfsleven/MKB worden (door)gelegd kan dat tot ongewenste negatieve effecten leiden voor acceptatie en implementatie.

Oplossingsrichting voor efficiënte en effectieve implementatie

Een oplossingsrichting voor deze problemen is relatief eenvoudig en de sleutel hiervoor ligt bij de Nederlandse banken en het IMVO convenanten stelsel. Dit idee is door een aantal duurzaamheidsspecialisten van verschillende financiële instellingen al bedacht tijdens door Nyenrode (Andre Nijhof) gefaciliteerde sessies in 2022 en aangeboden aan de voorzitter van de nvb⁹.

KYC proces kennis en digitale infrastructuur hergebruiken

Dankzij de KYC wetgeving hebben banken veel expertise in het digitaal analyseren van de handelsketens van hun zakelijke klanten. Op basis van de betaalgegevens van bedrijven kan een bank digitaal potentiële KYC risico's in de ketens opsporen.

Daarnaast hebben Nederlandse banken, zoals hierboven benoemd, veel mensenrechten due diligence expertise in huis en een goede werkrelatie met een brede groep dataleveranciers en maatschappelijke organisaties die data over milieu- en mensenrechtenschendingen aanleveren.

Door die twee zaken te combineren kunnen banken digitaal (en dus kosten efficiënt) een basis-analyse maken van de mensenrechten en klimaat risico's binnen de toeleveringsketens van bedrijven. Die basis analyse kan eenzelfde functie vervullen op milieu- en mensenrechten due diligence gebied als het door de belastingdienst 'voor-ingevulde belastingformulier' voor inkomstenbelasting van particulieren: het levert de basale

⁶ [Nederlands bedrijfsleven omarmt strengere Europese klimaatregels](#)

⁷ [Brussels riskante dereguleringsplan](#)

⁸ [open-normen-toezicht-en-duurzaamheid-preadviezen-kvhr-2023-bijdrage-tom-barkhuysen-en-valerie-van-t-lam.pdf](#)

⁹ [impact-partner-strategie-voor-banken.pdf](#)

gegevens aan, maar de ontvanger/gebruiker blijft wel zelf verantwoordelijk voor het eindproduct.

ABN AMRO heeft in 2022 een pilot uitgevoerd voor de digitale analyse van mensenrechten risico's in de toeleveringsketen van zonnepaneel installateurs. Daarbij zijn de risico analyses en de mogelijke mitigerende acties met ongeveer honderd installatie bedrijven gedeeld en besproken.

Gestandaardiseerde en genormeerde implementatie via IMVO aanpak

De uitgangspunten van deze keten rapportages zouden gestandaardiseerd kunnen worden en ook genormeerd. Daarvoor kan een ander reeds bestaand instrumentarium gebruikt worden: de IMVO convenanten route.

Als er geen duidelijke normering op EU niveau plaats vindt (hetgeen de voorkeur heeft van banken en bedrijven), kan de IMVO route een alternatief zijn.

Voor de in het IMVO convenanten proces onderkende hoog risico sectoren kan door de deelnemende partijen een normtraject worden afgesproken. Overheid, bonden, NGO's en bedrijfsleven kunnen met elkaar tot overeenstemming komen welk niveau van inspanning voldoende is in een bepaald tijdvak.

Op die manier kan de instapdrempel relatief laag worden gehouden terwijl er een graduele ambitie in de normstelling wordt gelegd, idealiter afgestemd op het EU niveau.

Wat goed genoeg is in 2027 voldoet niet meer in 2029, etc. Als er implementatie knelpunten blijken te zijn, data problemen of ander proces uitdagingen, kan dit gremium gebruikt worden om de effectiviteit en de efficiency van het due diligence proces te verbeteren.

Bedrijven kunnen hun implementatie kosten en juridische risico's flink reduceren door mee te werken aan deze route. Het biedt zekerheid en een dynamisch overleg platform om onbedoelde en niet effectieve neveneffecten te mitigeren. NGO's en bonden kunnen via deze route (op termijn) een hoger ambitie niveau realiseren dan via starre wetgeving mogelijk is en hoeven niet hun (vermeende) gelijk bij de rechter te halen.

De overheid kan via deze route effectieve en efficiënte implementatie van de wetgeving borgen. Bij succes kan deze aanpak ook als voorbeeld dienen voor andere landen.

Waarde creatie, gebruikmakend van KYC kennis banken

Banken (maar ook andere partijen, al dan niet gebruik makend van PSD2) kunnen op basis van eigen kennis maar ook de bovengenoemde IMVO route een digitale basisanalyse maken. Via de nvb en onder toezicht van de ACM kunnen banken samenwerken in die aanpak. Bovenstaande dienstverlening van banken (of andere aanbieders) gaat verder dan hun verplichtingen onder de CSDDD en voorgestelde WIVO concept en is dus op basis van vrijwilligheid.

Banken kunnen bij de implementatie van de WIVO een belangrijke rol als katalysator spelen. Er zal overeenstemming met de banken over deze rol moeten worden bereikt. Het biedt banken een kans om de voor KYC ontwikkelde processen en data technologie nuttig in te zetten voor hun klanten. Banken kunnen op die manier waarde creëren voor hun klanten. Deze dienstverlening bespaart (MKB) bedrijven forse kosten en hun keten inzicht stelt ze in staat om beter internationaal te concurreren. Daarnaast leveren deze analyses input voor de risk management modellen van de banken en stelt de banken in staat deze risico categorie actief te managen.

Door gebruik te maken van

1. de goede relaties tussen bedrijfsleven, maatschappelijk middenveld, vakbonden, financiële sector en overheid en hun bereidheid om constructief samen te werken;
2. actieve ondersteuning van MKB

3. de inzichten op de ketens van bedrijven via het betaalverkeer;
4. de unieke diepgaande expertise op mensenrechten bij de Nederlandse banken en experts
5. bestaande KYC data analyse technologie

kan de WIVO tegen lage implementatie kosten en met grote effectiviteit geïmplementeerd worden waarbij de terechte zorgen van het bedrijfsleven adequaat geadresseerd kunnen worden en het Nederlands bedrijfsleven concurrerender kan opereren in de Europese markt.

Ir. R Kooloos

Algemeen Directeur CE Delft

Oud voorzitter Banking Environment Initiative Cambridge Institute for Sustainability Leadership

Oud voorzitter platform duurzaamheid nvb

Voormalig hoofd duurzaamheid ABN AMRO 2011-2023